

12.6.2018 Maakunnallisen aikuissosiaalityön verkoston tapaamisen tuotokset näiden teemojen kanssa:

- Aikuissosiaalityön tehtävä ammattikielellä
- Aikuissosiaalityön tehtävä "kansankielellä"
- Aikuissosiaalityön arvo ja hyöty (vaikutukset)
- Aikuissosiaalityön asiakkaat
- Aikuissosiaalityön keskeiset menetelmät ja palvelutuotteet

1. Aikuissosiaalityön tehtävä ammattikielellä

Miten määrittäisimme aikuissosiaalityön tehtävän toisille ammattilaisille?

- Päätökset sosiaalipalveluista työkäisille
- Työ- ja toimintakyky
- Arjen sujuminen – Arki "rules" – Arjen tuki – Sossu on arjen asiantuntija
- Palveluiden yhteensovittaminen (muidenkin palvelut) koordinaatio, prosessin hallinta
- Aikuissosiaalityö on
 - a: Yksilötyötä (asiakas toimintaympäristössään, päätökset kantaan)
 - b: yhteiskunnallista työtä (yhteisöjen kanssa tehtävä työ, rakenteellinen työ, ennaltaehkäisevä työ- esim. asuntopolitiikkaan vaikuttaminen)
- Muutostyötä tavoitteita kohti / Viranomaistyötä (Aikuissosiaalityöhön kuuluu viranomaistehtävä)
- Asiakkaan tavoitteet yhdessä läheisten kanssa
- Tavoitteena Mielekäs elämä
- Asiantuntijatyötä: arvioidaan palvelutarve – suunnitellaan palvelujen kokonaisuus (yhteensovittaminen, oikea palvelu – oikea aika) – seurataan palveluiden toteutumista ja vaikuttavuutta (palveluiden arviointi – toimivatko tälle asiakkaalle?)
- Aikuisen tarpeet
- Aikuisväestön tarpeet yhteiskunnassa (Työkäisen väestön tarpeet)
- Yhteiskunnan toimivuuden arvioiminen tärkeää aik. sos. työssä
 - yhteiskunta tuottaa osin ongelmia
 - Rakenteellinen työ
- Tiedolla johtaminen, evidence-based practice, näyttöön perustuva työote ja menetelmät
- Hyvinvoinnin vajeet, toimintakyvyn aleneminen (sos. työn kohde)
- Arjen takana on tieteelliset faktat, tutkittua tietoa arjesta
- TOIMINTAKYKY ARJESSA

Arjessa pärjääminen

Sosiaalityö= toimintaedellytysten turvaaminen (oma itsenäinen rooli, ei muiden työn tukena)

Resurssit

Toimintaympäristö

- Terveysten sosiaaliset determinantit
- TOIMIJUUS – Toimintakyky
vahvistaminen, merkityksellisyys
- KS Allardt, Niemelä, Karjalainen & Karjalainen
Having, loving, being, acting, belonging, doing
- Kohtaaminen, luottamuksellinen ja pitkäkestoinen suhde asiakkaaseen
- Lähestytään terapeuttista työtettä, mukautuu asiakkaan tilanteeseen
- lyhyttä ja pitkäaikaista tukea erilaisiin tarpeisiin
- Asiakkaan tarpeen mukaiset palvelut
- Pussin perä, viimesijainen palvelu: pidetään kiinni; motivoidaan, vaihtoehtojen esillä pitäminen
- Nopea avun saaminen
- Liikaa yksi toimintatapa/sabluuna
- Matala kynnys
- Riskiryhmien etsintä ja tunnistaminen (niiden jotka eivät pääse/joudu asiakkaaksi)
- Aikuissosiaalityö on peruspalvelua (ei tietyn vaivan hoitamista vaan kokonaisvaltaisuus)
- Yleissosiaalityö
- Aikuissosiaalityön suhde sote-keskusten neuvontaan ja ohjaukseen?
- Aikuissosiaalityöllä itsenäinen rooli
- Suhde lasten ja perheiden palveluun?
- Aikuissosiaalityö on muutosvalmentaja
- Aikuissosiaalityön tulee tietää kaikista vähän kaikkea

2. Aikuissosiaalityön tehtävä ”kansankielellä”

Miten määrittelisimme aikuissosiaalityön tehtävän selkokielellä paitsi toisille ammattilaisille, myös päättäjille ja ”maallikoille”?

Aikuissosiaalityö on

- Ohjata ja tukea
- tukea arjessa pärjäämiseen
- asiantuntijuus
- työntekijällä laajat verkostot
- laaja-alainen osaaminen
- tiimityö
- vaikuttaminen
- Järjestäminen
- Päättäminen
- Palvelujen kokoaminen
- Arjen toimintaedellytysten turvaaminen

Miksi sosiaalityötä

- eriarvoistuminen, sen ehkäiseminen
- ”heikomman” tukeminen
- Osallistuva kansalainen (esim. käy äänestämässä, maksaa veronsa, on osa yhteiskuntaa)

Määritelmä:

”Turvaverkko trampoliinin ympärillä” -asiakas on trampoliinilla ja turvaverkko sosiaalityö joka suojaa häntä

Aikuissosiaalityö vahvistaa ja tunnistaa ihmisen omia voimavaroja

Kulkee rinnalla vaikeissa paikoissa

Palvelujen yhteensovittaminen - aikuissosiaalityön tehtävä

Apua, tukea ja palveluja eri elämäntilanteissa / vaikeuksissa / kriiseissä mm. asunnottomuus, sairaus, taloudellinen tilanne, päihteet, asumisen tukeminen, osallisuus, työkyky, toimintakyky, yksinäisyyden torjuminen

Aikuissosiaalityö -> työikäisen väestön palvelutarpeet

Arvioi toimintakyvyn kannalta mitä palveluista henkilö tarvitsee

”Yhdessä asiakkaan kanssa tehtävää työtä” ”On läsnä”

Päätäjille tietoa palvelujen toimivuudesta ja kehittämistarpeista

Päätäjille aikuissosiaalityö tarjoaa tietoa ja tukea -> talous, uhkakuvat, turvallisuus, vaikuttavuus, tilastot

2 ulottuvuutta -> yksilöön kohdistuvat tehtävät, yhteiskunnan kannalta merkitykselliset tehtävät

Tehtäviä

-> pitää ihmiset mukana yhteiskunnassa

-> tunnistaa sosiaalisia ongelmia

-> paikka tulla kuulluksi-> turvata ja tukea ihmisten osallistumista erilaisissa arjen tilanteissa

3. Aikuissosiaalityön arvot ja hyöty (vaikutukset) yhteiskunnalle ja asiakkaalle.

Ryhmissä tiedostettiin, että näitä kahta arvon saajaa ei voi tarkkaan erottaa, mutta vastaukset on jaoteltu silti niiden mukaan. Lisäksi todettiin, että aikuissosiaalityön arvo on osin tunnistamatta ja hyödyntämättä.

Yhteiskunnan saama arvo ja hyöty aikuissosiaalityöstä:

- Huomattavat taloudelliset säästöt, jotka on kyettävä todentamaan.
- Rakenteellisena sosiaalityönä aikuissosiaalityö tuottaa tietoa sosiaalisista ongelmista sekä hyvinvoinnista.
- Nostaa esiin hyviä käytäntöjä ja tiedollisia aukkoja eli tutkimuksellisia tarpeita.
- Estää yhteiskunnan jakautumista ja estää syrjäytymistä ja sitä kautta varmistaa yhteiskuntarauhaa.
- Kotouttaa ja kuntouttaa ihmisiä työelämään ja parhaaseen mahdolliseen toimintakykyyn.
- Asettaa rajoja ja ottaa ongelmia puheeksi.
- Ehkäisee raskaampien palveluiden tarvetta.

- Toimii sirpaleisessa järjestelmässä kokoavana, holistisena ja yhteen sovittavana toimijana.

Kaikki nämä lisäävät elinvoimaa yhteiskunnassa.

Aikuissosiaalityö lisää kriisinkestävyyttä yhteiskunnan ja yksilöiden tasoilla.

Asiakkaan (sekä hänen perheensä ja läheistensä) saama arvo ja hyöty aikuissosiaalityöstä:

- Ylläpitää hyvinvointia.
- Estää ja ehkäisee aikuisten ja lasten pahoinvointia, tuottaa vanhemmille tukea vanhemmuuteen, yhteiskuntaosallisuuteen ja osallisuutta omassa elämässä.
- Ehkäisee ikääntyvän väestön ongelmia.
- Katkaisee ylisukupolvisia negatiivisia kierteitä.
- Antaa asiakkaalle kohdatuksi tulemisen kokemuksia.
- Arjessa pärjäämisen tuki, joka esimerkiksi vähentää yksinäisyyttä, antaa tekemistä, auttaa saattamaan talouden kuntoon ja tuottaa vertaisuuksia.
- Avartaa etenkin nuorten aikuisten näköaloja sekä virittää ja ylläpitää toivoa. Ylipäättään luo toiveikkautta, vähentää arvottomuuden kokemuksia ja antaa hyväksytyksi tulemisen kokemuksia.
- Business to business (B2B)-asiakkaita on myös, esimerkiksi terveydenhuolto, jossa päivystys on vähemmän kuormittunut aikuissosiaalityön vuoksi.

4. Aikuissosiaalityön asiakkaat

Keitä ovat asiakkaat ja miten voisimme kuvata heitä ilman perinteistä ongelmatyypittelyä? Miten sanoittaisimme tätä uudella tavalla?

Arjenhallinta	<p>Ihmisellä on haasteita/ongelmia/tuen tarpeita arkielämän tilanteissa, arjenhallinnassa;</p> <ul style="list-style-type: none">➤ Aikuissosiaalityö antaa tukea, ohjausta, neuvontaa➤ Kuinka voimme palvella? -asenne➤ KOHDATAAN eri vaikeusasteella olevia ihmisiä <p>Haasteet/ongelmat/tuen tarpeet arjenhallinnassa näyttäytyvät asiakkaalle:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ Huolena omasta tilanteesta ja/tai arjessa pärjäämisestä;➤ Epävarmuutena omasta tilanteesta; <p>Arjen(hallinnan) keskeiset tekijät:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Asuminen (keskeinen asia!)▪ Mielekäs tekeminen▪ Toimeentulo▪ Sosiaaliset suhteet, turvaverkko▪ Terveys (vs. sairaudet, riippuvuudet)▪ Osaaminen
----------------------	--

	<p>Arjen(hallinnan) keskeiset tekijät kytkeytyvät vahvasti Sosiaalihuoltolain 11§:ssä määriteltyihin sosiaalipalvelujen tuen tarpeisiin.</p> <p>Todettiin myös, että arjen(hallinnan) keskeisiin tekijöihin tulisi liittyä sekä sosiaalinen, ammatillinen että lääkinnällinen näkökulma > monialainen kuntoutus.</p> <p>Haasteet/ongelmat ja tuen/palvelun tarpeet syntyvät:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Arjen(hallinnan) kannalta keskeisten tekijöiden ulkopuolelle jäämisestä, ks. yllä (elämänhallinnan puute); ▪ Äkillinen kriisitilanne; ▪ Alentunut toimintakyky; ▪ Tiedontarve (aina ei tarvitse olla iso kriisi): <ul style="list-style-type: none"> ➤ Kuka vain voi joutua asiakkaaksi; ➤ Tuen tarve tietyssä elämäntilanteessa; ➤ Ihminen ei kykene toimimaan sillä tavalla kuin tietyssä elämänvaiheessa edellytetään. Aikuissosiaalityö tukee ja auttaa ihmistä kasvamaan omaan potentiaaliinsa; ja lisäämään omaa potentiaaliaan. <p>”Ota arki haltuun avullamme!”</p>
Osallisuus	<p>Aikuissosiaalityön tavoitteena tulisi olla ”yleinen yhteiskunnallinen osallisuus”.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Rakenteiden ei tulisi olla sellaisia, jotka tekevät riippuvaisiksi palveluista tai eivät tue palveluista pois pääsyä.
Rakenteellinen sosiaalityö	<p>Aikuissosiaalityö sisältää myös rakenteellista sosiaalityötä ja siten rakenteellista asiantuntijuutta. Asiakkaina ja kumppaneina on myös muita kuin ihmisiä, kuten kuntia ja kolmannen sektorin toimijoita.</p>
Viimesijainen tuki	<p>Aikuissosiaalityöhön tulevat ovat asiakkaita, jotka eivät saa muualta apua.</p>
Ennaltaehkäisevä tuki	<p>Aikuissosiaalityö tukee tilanteissa, joissa ihmisellä ei ole vielä isoja haasteita. Asiakas ei vielä itse tunnista haasteita/ongelmia, mutta ammattilainen tunnistaa.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Asiakkaan voimavarojen vahvistaminen
Kohderyhmät	<p>Ketä aikuissosiaalityön asiakkaat ovat?</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Eri ikäryhmät: aikuiset, nuoret, vanhukset, perheet ➤ Yksilöt ja ryhmät <p>Pitäisikö aikuissosiaalityön olla yhtä kuin sosiaalityötä (sosiaalipalveluita) eri ikäryhmille?</p> <p>Tulisiko aikuissosiaalityötä hahmottaa/määrittää psykososiaaliset palvelut -jaottelun kautta?</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Jaottelu sisältää sekä perheet, aikuiset, lapset, ikäihmiset, nuoret <p>Onko aikuissosiaalityö ainoastaan työikäisten palvelua vai myös lapsiperheiden vanhempien palvelua?</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Tämä tulisi määritellä valtakunnallisesti! ➤ THL: palvelutehtäväluokitus jakaa asian kahteen eri palveluun ➤ Lapsiperhesosiaalityössä tarvitaan aikuissosiaalityön osaamista! <p>Maakunnissa tulisi olla yhteneväiset, THL:n luokitusten mukaiset, palvelutehtäväkuvaukset, sillä ne määrittävät ja linjaavat asiakkautta.</p>
Työtapa	<p>Sosiaalinen kuntoutus Psykososiaalinen työ</p>

5. Aikuissosiaalityön keskeiset menetelmät ja palvelutuotteet

Mitä aikuissosiaalityössä tehdään? Miten siitä **kerrotaisiin selkokielellä** paitsi toisille **ammattilaisille**, myös **päätäjille ja maallikoille**?

Rasti 5, maakunnallistuvan aikuissosiaalityön tapaaminen Kuntatalolla 12.6.2018

1. Mitä aikuissosiaalityössä tehdään?

Aikuissosiaalityö vastaa lähinnä työikäisten palveluna Sosiaalihuoltolaissa mainittuihin velvoitteisiin.

Aikuissosiaalityön orientaatioita ovat:

- taloussosiaalityö
- asumissosiaalityö
- kotouttamisen sosiaalityö
- rakenteellinen sosiaalityö
- sosiaalinen kuntoutus
- työllisyyden edistäminen
- nuorten aikuisten sosiaalityö

Työotteessa korostuvat:

- palvelujärjestelmän tuntemus
- ohjaus ja neuvonta
- koordinoijan rooli
- palvelutarpeen arviointi
- jalkautuminen vaihtoehtona toimistokeskeisyydelle
- työ vietyä kotiin ja lähipalveluiksi lähelle asiakkaita

- osallistava kirjaaminen
- osallisuuden mahdollisuuksien näkyväksi tekeminen
- toiminnallisuus työtteenä yhä enemmän mukana sosiaalityössä ja -ohjauksessa

2. Aikuissosiaalityön tavoitteena on yleisimmällä tasolla asiakaskunnan **elämän- ja arjenhallinnan edistyminen**.

Normaalisuutta tulee korostaa ("kuka tahansa voi elämänsä aikana joutua tilanteeseen, jossa...").

Aikuissosiaalityö ei saa hävitä yleissosiaalityön käsitteen alle. Työikäisten sosiaalityö voisi olla vaihtoehtoinen nimitys elämänkaarimallin puitteissa.

Aikuissosiaalityö ei saa ajautua vieraitten organisaatioiden puitteisiin. **Aikuissosiaalityö tarvitsee oman kotipesän.** Osaaminen ja vahva johtajuus on turvattava.

Sosiaalihuoltolain prosessit on esiteltävä palvelukuvauksina: mitä palvelut oikeasti ovat? Palvelut voidaan kuvata yhdyspinnat huomioiden lyhyinä, keskipitkinä ja pitkinä asiakkuuksina.

Onko *toimeliaisuus* valtiollinen poliittinen tavoite? Onko ei-toimeliaalle introvertille myös varattava mahdollisuus toteuttaa omaa elämänvalintaansa (olettaen, että kokemus osallisuudesta yhteiskunnassa on kuitenkin turvattu)? **Toimijuus** on toimeliaisuutta parempi aktiivinen ja tavoitteellinen rooli, jossa korostuvat oma vastuu ja voimaantuminen ja josta kehitysvammaispuolelta löytyy hyviä esimerkkejä.

3. **Rakenteellisen sosiaalityön ja sosiaalisen raportoinnin tarpeellisuus pitää sanoittaa päättäjille.** Julkisuus on keskeistä, jotta heikoimmassa asemassa olevien tilanteesta syötetään tietoa. Liikkumisen vaikeudet, etäisyydet palveluihin ja digipuutteet mielletään helposti yksilön ongelmiksi, vaikka taustalla vaikuttavat syyt ovat yhteiskunnan rakenteissa. Tuotetun tiedon avulla ihmiset saadaan toimimaan omaksi parhaakseen ympäristössään tilanteen parantamiseksi palveluihin lähettämisen sijaan.

4. **Asiakkaalle aikuissosiaalityön ytimenä on muutos.** Haluatko sitä? Tarvitsetko motivaatiota/motivointia? Asian äärelle pysäyttäminen voi toimia avauksena.

5. **Maallikolle aikuissosiaalityön voi sanoittaa arjen sujumisen edellytysten parissa työskentelynä.** Mitä me kumppanuuslähtökohdasta teemme, jotta arki sujuisi? Terveys, koulutus ja työ sekä koulutus ensisijaisina. **Tavoitteena on hyvä arki.** Aikuissosiaalityön taustalla olevaa sosiaalihuoltolain mukaista prosessia kannattaa "suomentaa" esimerkkien valossa: "Äiti on väsynyt perheen arjen pyörittämiseen (laissa mainituista syistä) → keinona tilanteen helpottamiseen on kotipalvelu määrämittaisena ja tavoitteellisena apuna." Asiakasesimerkit voi viedä nettisivuille. Käytännössä usein apua haetaan liian myöhään. Hyvänä käytäntönä kannattaa katsoa Rauman Youtube-videot <https://www.youtube.com/watch?v=73BzyVPmemo>.